

Jongerenwerk en onderwijs: vanzelfsprekende partners voor kansrijk opgroeien

Wat kunnen onderwijs en jongerenwerk voor elkaar betekenen en wat hebben jongeren daar aan? Dat was in september 2019 de hamvraag tijdens een haardvuursessie met schoolbestuurders, jongerenwerkbestuurders en vertegenwoordigers van gemeenten, ministeries en kennisinstituten.

Want je zult maar opgroeien in 2020. Je zult maar dagelijks moeten dealen met de permanente druk van sociale media, met de oprukkende "exceleercultuur" en met de groeiende kloof tussen '[zij die kunnen en zij die niet kunnen](#)' (Kim Putters, directeur SCP). Met het weinig aantrekkelijke vooruitzicht van forse studieschulden en nauwelijks kans maken op een betaalbare woning.

Anno 2020 is het onderwijs bovendien een domein dat die kansenongelijkheid soms eerder versterkt dan wégpooft. Goedverdienende ouders weten de weg wel te vinden naar huiswerkbegeleiding en pedagogische zorg als hun kinderen te veel onvoldoendes halen. Minder draagkrachtige ouders hebben daar vaak moeite mee, waardoor hun kinderen meer risico lopen zonder een startkwalificatie van school te gaan. Terwijl we al jaren weten dat een gebroken schoolcarrière een aanzienlijke risicofactor is in de ontwikkeling van jongeren (Meij & Ince, 2013). Zowel binnen als buiten de school zijn er immers verkeerde vrienden en foute peergroups die kunnen leiden tot overmatig drugsgebruik, schoolverzuim, radicalisering, een beroep op jeugdzorg of snel geld verdienen in de criminaliteit.

Haal sociaal werkers de school in

De vraag is dus: hoe voorkom je dat jongeren die dreigen te ontsporen steeds verder afglijden? Zeker kwetsbare jongeren die van huis te weinig bagage meekrijgen kunnen veel baat hebben bij nauwe samenwerking tussen jongerenwerk en voortgezet onderwijs. Dat was uiteindelijk de gedeelde visie tijdens de septemberbijeenkomst.

Jongerenwerkers en docenten kunnen deze jongeren nog beter begeleiden als ze meer dan nu profiteren van elkaars kennis en vaardigheden.

De samenwerking tussen jongerenwerk en onderwijs heeft twee belangrijke functies, zo blijkt uit onderzoek (Sart A., e.a. 2019). Dat zijn signaleren en preventief ingrijpen bij beginnende problemen en jongeren begeleiden bij hun schoolloopbaan.

Jongerenwerkers kennen immers als geen ander de on- en offline leefwereld van jongeren en kunnen mede daardoor contact leggen met jongeren die voor anderen moeilijk bereikbaar zijn. Docenten zijn de bruggenhoofden binnen het onderwijs; dankzij hun pedagogisch-didactische vaardigheden en hun kennis van opleidingsmogelijkheden kunnen ze jongeren helpen een passende leerroute te vinden.

Gerichte samenwerking van jongerenwerkers en docenten effent dus het pad voor effectieve begeleiding van jongeren tijdens lesuren én in hun vrije tijd, in hun leefwerelden op school én op straat (uit: [Jongerenwerk en voortgezet onderwijs: partners in het versterken van schoolcarrière van jongeren](#), 2019). Dat is grote preventieve winst, zeker voor jongeren voor wie school en straat juist gescheiden werelden zijn met gescheiden omgangsvormen.

Een sociaal-educatief hart – de school als jongerencentrum

In het overleg kwamen alle partijen tot een duidelijke conclusie: het gaat er niet meer om óf je jongerenwerk in je school wilt, maar vooral om hóé je dat doet. Elke school heeft recht op een jongerenwerker; iemand die jongeren kan aanspreken in hun eigen taal, die oog heeft voor wie ze

(willen) zijn en geleidelijk hun vertrouwen kan winnen. Die zo nodig zijn collega's uit het sociaal werk kan aanhaken, onder wie jeugdhulpverleners, (school)maatschappelijk werkers, schuldhulpverleners.

Ook docenten beschikken over een handig netwerk. Zij kunnen onder anderen te rade gaan bij hun collega's, ib'ers, de conciërge.

Anders gezegd: elke school zou eigenlijk een jongeren centrum moeten zijn waar meer gebeurt dan alleen onderwijs. Maatwerk en bestuurlijk commitment zijn nodig om deze sociaal-educatieve centra te laten floreren in de wijk of de regio. Maar dan moeten schoolleiders en leraren enerzijds en jeugd- en jongerenwerkers anderzijds elkaar wel zien als volwaardige partners, met respect voor elkaars achtergronden en opdrachten.

En tegen welke muren lopen we nog aan om dat te realiseren?

- **Financiën**

Tussen onderwijs en jongerenwerk zitten schotten: zowel landelijke en regionale als lokale. We moeten samen meer vrijheid creëren om die schotten weg te halen, bijvoorbeeld op het gebied van financiering.

- **Ontlasten van leerkrachten**

Dankzij de inzet van jongerenwerkers zijn leraren minder tijd en energie aan buitenschoolse kwesties, zodat ze zich meer op hun vakgebied kunnen focussen. Dat kan de werkdruk voor leraren verminderen, wat ook weer helpt om het lerarentekort tegen te gaan.

- **Overlegstructuur met gemeente, onderwijs en jongerenwerk**

Er is momenteel geen goede overlegstructuur tussen gemeenten, onderwijs en jongerenwerk. Maak daarvoor ruimte in bestaande overleggen als de Lokale Educatieve Agenda (LEA) en [het OGOO \(op overeenstemming gericht overleg\)](#). We moeten wethouders ervan overtuigen dat zij jeugd integraal moeten benaderen en niet vanuit de lokale hokjes van onderwijs, jeugdzorg, welzijn en participatie.

- **Jongerenwerk in beeld bij VO-raad en MBO Raad**

In het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs is nog weinig aandacht voor de rol van jongerenwerk in het onderwijs. Laten we ervoor zorgen dat dit op de agenda van de VO-raad en de MBO Raad komt, inclusief goede voorbeelden en kennisuitwisseling.

- **Blinde vlek bij de politiek**

De politiek ziet de verbinding tussen onderwijs en jongerenwerk nog onvoldoende. Dat hebben we al eerder gezien bij de ontwikkeling van nieuwe schoolcurricula. Meerdere ministeries moesten we wakker schudden met een actieprogramma om die samenwerking op lokaal en regionaal niveau te versterken.

- **Gevraagd: paradigmashift van zorg naar preventie**

Preventie verdient zich pas later terug. Maar niets doen is geen optie. Dan staat de deur naar zwaardere zorg wijdopen. Ook verandering in wetgeving rond jeugdzorg is niet dé oplossing. We zien nu al dat de zorg naar voren is geschoven, zonder dat er in preventie is geïnvesteerd. Sinds 2009 is er geen jongerenwerker bij gekomen. Er is echt een paradigmashift nodig om de transitie duurzaam tot stand te brengen. En dat doe je door op de werkvloer de juiste mensen bij elkaar te brengen voor de jongeren die dat nodig hebben.

Krachten bundelen en aan de slag!

Sociaal Werk Nederland en de onderwijsraden moeten dus hun krachten bundelen bij de ondersteuning van jongeren die uit de onderwijsboot dreigen te vallen. Maar ook bij het bestrijden van tekorten op de arbeidsmarkt: denk aan [De Normaalste Zaak](#). En wat kunnen we voor elkaar betekenen als het gaat om wijkgericht werken?

Vandaar deze voorstellen:

- Partijen uit onderwijs en sociaal werk ontwikkelen samen een langetermijnvisie op het samenbrengen van de werelden van jongeren, om hen daarmee een betere toekomst te geven; dat is vooral van belang voor die jongeren die van huis uit minder kansen krijgen.
- De uitvoeringsagenda van de transitie van jeugdhulp moet aangevuld worden met een actieprogramma om die samenwerking tussen onderwijs en met name jeugd- en jongerenwerk te versterken, met als doel: "op iedere school een jongerenwerker".
- Een arbeidsmarktverkennd onderzoek doen naar de mogelijkheden om meer professionals vanuit het sociaal werk een rol te geven in het onderwijs, als het gaat om talentontwikkeling en persoonsvorming buiten de directe onderwijscurricula.

[Sociaal Werk Nederland](#), de [VO-raad](#) en de [MBO Raad](#) willen hier graag mee aan de slag, samen met andere partners uit het veld en de politiek. Het liefst nog met dit kabinet, maar anders met het volgende. Wachten is geen optie, de tijd dringt!

Namens,

Gon Mevis, bestuurslid Sociaal Werk Nederland en directeur-bestuurder ContourdeTwern Tilburg

Henk Post, bestuurslid VO-raad en voorzitter Raad van Bestuur CVO